

Förtext till rapporten Bättre stöd för studerande vid yrkeshögskolan

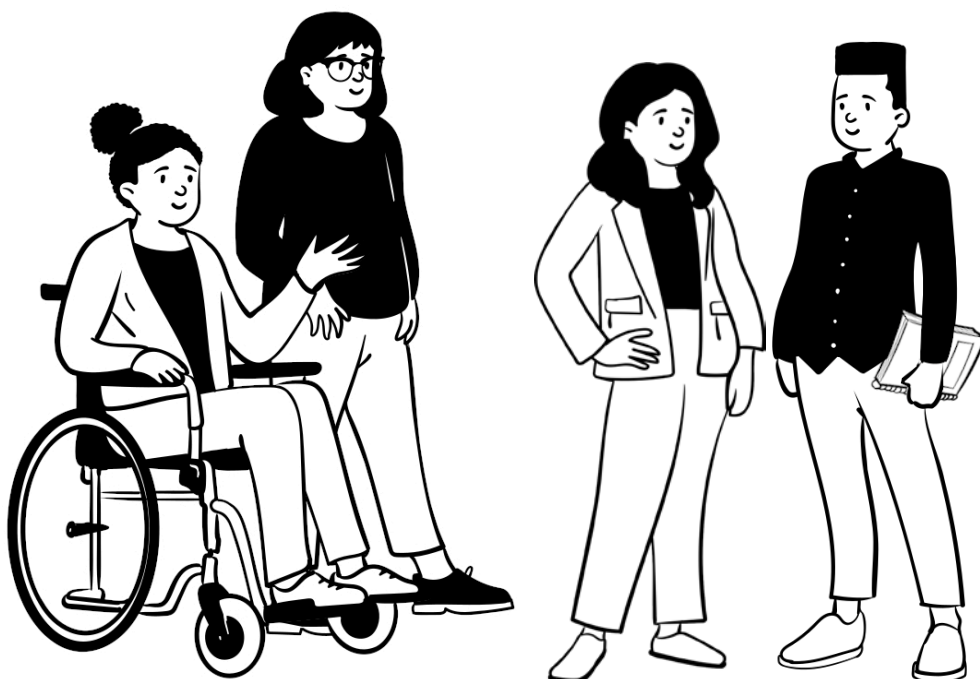
På SFSFUM 2019 fattade fullmäktige beslut om att SFS ska uppdra en extern utredare att se över ett antal frågeställningar rörande ett eventuellt samarbete med Myndigheten för Yrkeshögskolan (MYH). Presidiet har utlyst en utredningstjänst och arvoderat Jacob Adamowicz för att skriva en rapport för att besvara frågeställningarna från fullmäktige och övriga frågeställningar om det fanns tid för detta.

Styrelsen har mottagit rapporten och vill tacka Jacob för ett väl genomfört arbete. Styrelsen har haft löpande kontakt med Jacob under verksamhetsåret och fått ta del av arbetsmaterial under arbetets gång. Med anledning av rapportens rekommendationer föreslog styrelsen i proposition 1 - SFS verksamhet 2020/2021 till fullmäktige att arbeta vidare med frågan. Dock endast i det fall där frågan kan förstärka SFS ordinarie verksamhet och inte konkurrera med SFS politik. I praktiken skulle detta innebära att SFS får helt eller till stor del finansiering för en ombudstjänst samt att dess uppdrag bidrar till SFS politiska påverkansarbete för att förbättra studenternas situation. I de fall finansiering för tjänsten inte kan garanteras, att tjänstens uppkomst skulle innebära konkurrens med påverkansarbetet för studenter inom högskolan eller att tjänsten inte skulle bidra till den ordinarie verksamheten bör ett samarbete inte inrättas.

Styrelsen vill skicka vidare rapporten till fullmäktige och anser att rapporten fungerar väl som underlag för ett framtida beslut om vidare arbete med frågan om eventuellt samarbete med MYH.

Bättre stöd för studerande vid yrkeshögskolan

En rapport om stödverksamhet för studerande på yrkeshögskolan
inom Sveriges förenade studentkårer

Bättre stöd för studerande vid yrkeshögskolan

En rapport om stödverksamhet för studerande på yrkeshögskolan inom Sveriges förenade studentkårer

Författare: Jacob Adamowicz

Kontakt: jacob.adamowicz@gmail.com

Uppdragsgivare: Sveriges förenade studentkårer och Myndigheten för yrkeshögskolan

Utgiven: 2020-04-01

Innehåll

Bättre stöd för studerande vid yrkeshögskolan	4
Sammanfattning	4
Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte med rapporten	5
Författaren och uppdraget	5
Frågeställning	5
Metod	6
Läsanvisning och begrepp	6
Kapitel 1: SFS förhållande till yrkeshögskolan	7
Tidigare utredningar	7
Eventuella konfliktytor mellan studenters och studerandes intressen	8
Behovet av bostäder	8
Behovet av förändrade regler för studiestöd	9
Behovet av fler platser inom eftergymnasial utbildning	9
Behov för SFS att förhålla sig till yrkeshögskolan	10
Kapitel 2: Information om yrkeshögskolan	13
Övergripande information om yrkeshögskolan	13
Studerandes upplevelse av studiesituationen	14
Avskiljande och överklagande	15
Övergången mellan högskolan och yrkeshögskolan	16
Information om lärare på yrkeshögskolan	16
Studerandeombud vid vissa utbildningsanordnare	17
Kvalitetsarbete inom yrkeshögskolan	18
Studerandeinflytande vid yrkeshögskolan	19
Förutsättningar för studerandeinflytande på yrkeshögskolan	19
Studieavgifter	20
Behov av stöd	20
Kapitel 3: Organisering av stödverksamhet inom SFS	22
Vilken typ av roll behövs	22
Ärenderapport och andra rapporter	24
Studerandeombudets arbete och förhållande till SFS påverkansarbete	25
Synergieffekter för SFS och studenter	25
Tjänstens utformning	26
Arbetsbelastning	26
Finansiering	27
Kapitel 4: Diskussion	28
Behovet	28
Eventuellt stöd för studerande på andra eftergymnasiala utbildningar	28
Andra vägar framåt	29
Förhållandet till de studerande	30
Kapitel 5: Slutsatser och rekommendationer	31
Bilagor	32
Bilaga 1 - Riksdagspartiernas åsikter om yrkeshögskolan	32
Bilaga 2 – Arbetsmarknadens parter åsikter om yrkeshögskolan	34
Referenser	36

Bättre stöd för studerande vid yrkeshögskolan

Sammanfattning

- Rapporten undersöker vilka stödfunktioner som finns för studerande inom yrkeshögskolan, vilka behov som finns av att utveckla stödfunktionerna samt hur det kan ske.
- 2018 fanns det 54 400 studerande inom yrkeshögskolan. Av dessa hade 32 % tidigare studerat minst tre år vid annan eftergymnasial utbildning.
- Idag saknas fristående stödfunktioner för studerande vid yrkeshögskolan. Studerande vänder sig främst till utbildningsanordnaren eller Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) för att få hjälp.
- Vid ärenden som direkt rör utbildningen så handlar frågorna främst om antagning, betygsättning, pedagogiskt stöd, praktik, lärares pedagogiska kompetens samt examensbevis. Utöver dessa uppkommer även frågor om boende och studiemedel.
- Bättre stöd är en kvalitetsaspekt i utbildningen. Till skillnad från utbildningsanordnarna kan en fristående part garantera att det inte finns intressekonflikter, vilket hade gynnat både individ och samhälle. För näringslivet är det en vinst att stödet ges av en part som alltid kommer att prioritera kvalitet och regelföljande över till exempel rykte.
- Ett centralt nationellt studerandeombud hade möjliggjort likvärdig hjälp till yrkeshögskolestuderande, samt hade kunnat ge samlat stöd i fler frågor än de som direkt rör utbildningen.
- Större övergångar mellan utbildningsformerna gör att båda studerande och studenter vinner på kvalitetsdrivande satsningar inom yrkeshögskolan.
- I avsaknad av egen nationell organisation för studerande bör Sveriges förenade studentkårer (SFS) vara värd för studerandeombudet. Utöver fördelarna för de studerande hade detta tillfört kompetens till SFS. Om SFS inte blir värd för tjänsten bör MYH överväga att införa en mer renodlat uppdrag inom myndigheten för att hjälpa studerande.

Inledning

Bakgrund

Det finns idag få stödfunktioner för studerande vid yrkeshögskolan om det uppstår problem under studierna. De senaste åren har några få nya studerandekårer startat upp och sedan tidigare har det funnits studerandekårer som bland annat har som syfte att möjliggöra för sina medlemmar att stå i bostadskö för studentbostäder. De studerande är i stor utsträckning tvungna att själva driva eventuella ärenden och behöver till exempel vända sig till Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) vid frågor.

Syfte med rapporten

Syftet med rapporten är att ta fram förslag för hur stödfunktioner för yrkeshögskolestuderande kan organiseras. Inriktningen på rapporten är om Sveriges förenade studentkårer (SFS) inom sin organisation kan ha personal som ger stöd till personer som inte är studenter vid högskolor och universitet. Rapporten behandlar även eventuella konsekvenser för SFS och dess politik vid ett eventuellt införande av en tjänst.

Författaren och uppdraget

Jacob Adamowicz har tidigare varit ordförande för SFS. Rapporten är framtagen på uppdrag av SFS, som har initierat arbetet i samarbete med MYH. Samtal om uppdraget fördes mellan SFS och MYH under vintern 2018/2019. SFS fullmäktige har beslutat om ramen för uppdraget. MYH finansierar uppdraget att ta fram rapporten.

Frageställning

Rapportens främsta frågeställning är om ett studerandeombud, som till viss del eller helt arbetar med yrkeshögskolestuderande, kan vara en del av SFS verksamhet.

Enligt ett beslut från SFS fullmäktige 2019 ska rapporten ha fokus på tre primära områden:

- Se över vilket stöd som är möjligt att ge på nationell nivå till studerande, kårer och andra studerandeorganisationer på yrkeshögskolorna. Idag saknas det tydliga stödfunktioner för de studerande som inte är direkt kopplade till yrkeshögskolan. Vilka möjligheter finns det för studerandeombud som är finansierade av MYH eller staten och som arbetar på SFS?
- Kan yrkeshögskolestuderandes åsikter kanaliseras för att kunna presenteras till makthavare? Hur kan ett studerandeombud ta in vilka frågor som är prioriterade?
- Konsekvenser för SFS politik att inkludera fler än högskolestudenter inom verksamheten.

Metod

Rapporten är framtagen utifrån intervjuer och en litteraturstudie. Inom litteraturstudien ingår statliga utredningar, handlingar till riksdagen, rapporter från myndigheter och intresseorganisationer, samt artiklar i media. Information har även samlats in via samtal med politiker, myndigheter, intresseorganisationer och forskare. Intervjuerna har använts för att komplettera det underlag som finns i text.

Läsanvisning och begrepp

Rapporten är uppdelad i fem kapitel. De tre första presenterar information om SFS, yrkeshögskolan och ett studerandeombud. De två sista innehåller diskussion och rekommendationer.

Första kapitlet går igenom SFS förhållande till yrkeshögskolan under 10-talet samt hur SFS politik och verksamhet förhåller sig till yrkeshögskolan. Denna del tillsammans med det avslutande kapitlet besvarar frågor rörande hur ett studerandeombud skulle påverka SFS politik.

Andra kapitlet beskriver yrkeshögskolan från olika perspektiv. Denna del beskriver olika delar av yrkeshögskolan för de som inte är insatta i utbildningsformen men lägger även grunden för senare diskussion om behov av stödfunktion för studerande.

Tredje kapitlet berör ett studerandeombud som skulle vara kopplat till SFS. Denna del beskriver tjänstens utformning och finansiering.

Fjärde kapitlet innehåller diskussion och analys om tjänsten.

Det avslutande kapitlet ger rekommendationer och resonerar kring arbetet framåt.

Några begrepp behöver inledningsvis beskrivas för att göra läsningen lättare. **Student** används i rapporten för att beskriva en person som studerar på högskola eller universitet. **Studerande** är en person som studerar på yrkeshögskolan. Skillnaden är delvis tagen från hur de två grupperna beskrivs i respektive lagar, men även hur praxis ser ut för att benämna de olika grupperna.¹ Skillnaden följer även i begrepp där de båda orden används som prefix så som **student- och studerandekår** och **student- och studerandeombud**. **Utbildningsanordnare** används i rapporten för att beskriva utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan. Det skiljs därmed från utbildningsanordnare inom högskolesektorn. Dessa beskrivs som **lärosäte** eller **högskola**.

---

¹ Notera att benämningen student vanligtvis inte inkluderar alla studerande vid högskolan samt att studerande kan inkludera studerande vid fler utbildningsformer än yrkeshögskolan.

Kapitel 1: SFS förhållande till yrkeshögskolan

Detta kapitel behandlar SFS tidigare förhållande till yrkeshögskolan samt hur SFS politik kan behöva förhålla sig till frågor som berör yrkeshögskolan. Främsta syftet är att lägga grunden för att kunna identifiera eventuella konsekvenser för SFS politik.

Tidigare utredningar

SFS har under det senaste decenniet tagit fram två rapporter som hanterar frågor som rör studerande vid yrkeshögskolan. Under verksamhetsåret 2013/2014 togs rapporten **Femton förslag för ett bättre studerandeinflytande på yrkeshögskolan** fram. Ett av förslagen i rapporten var att ”myndigheten [för yrkeshögskolan] behöver undersöka möjligheten för studerande vid yrkeshögskoleutbildningen att få representation på riksnivå genom lämplig organisation”. Rapporten beskriver även de utmaningar som finns för studerandeinflytande.² I det läget var MYH positiva till att ge SFS finansiering ifall organisationen tog sig an uppdraget att representera studerande.

De följande åren fortsatte arbetet med frågan om nationell representation för yrkeshögskolestuderande inom SFS. Arbetet avslutades i och med rapporten **Utredning om att integrera yrkeshögskolestuderande i SFS** som presenterades till SFS fullmäktigemöte 2016. Enligt följebrevet till rapporten fortsatte arbetet med frågan då styrelserna under perioden såg ett stort solidariskt värde i att hjälpa yrkeshögskolestuderande med nationell representation. Det krävdes dock en bättre konsekvensanalys och förankring innan ett sådant beslut kunde tas. Rapporten, som var ett externfinansierat projekt som utfördes inom SFS kansli, fokuserade på att ta fram en politisk och organisatorisk konsekvensanalys om hur en eventuell inkludering skulle kunna fungera. I följebrevet sammanfattar styrelsen rapportens slutsatser på följande sätt:

”Utredningen beskriver att det under vissa förutsättningar är möjligt att ge yrkeshögskolestuderande en likvärdig möjlighet till organisering på nationell nivå, men att organiseringen inte kan ske på samma sätt som inom högskolan (med självständiga kårer som ansöker om medlemskap). Vidare beskriver utredningen hur det mesta av SFS åsikter kan tillämpas också på yrkeshögskolan, och att det finns få förväntade konfliktområden mellan SFS nuvarande ståndpunkter och prioriteringar och vad yrkeshögskolestuderande kan antas tycka och prioritera.”

Styrelsen verksamhetsåret 2015/2016 valde att inte lägga fram något förslag till fullmäktige då de ansåg att yrkeshögskolestuderande inte kunde delta i SFS demokratiska processer på samma villkor som studentkårerna utan stora ekonomiska och organisatoriska stödåtgärder. Styrelsen gjorde dock

---

² Sveriges förenade studentkårer (2014) *Femton förslag för ett bättre studerandeinflytande*

samtidigt tolkningen att dåvarande stadga tillät studerandekärer att ansöka om medlemskap i SFS.³ Denna tolkning är inte längre möjlig efter stadgeändringar på SFS fullmäktigemöte 2017.

Eventuella konfliktytor mellan studenters och studerandes intressen

Nedan följer tre områden där det skulle kunna uppstå konflikter mellan studenters och studerandes intressen. Främst uppkommer konflikten från att grupperna skulle behöva konkurrera om begränsade resurser samt att de kan ha olika intressen och åsikter. Detta är inte alla områden där begränsade resurser gör att beslutsfattare kan behöva prioritera mellan satsningar på studenter eller studerande, men det är ett urval med de mest aktuella frågorna. Analysen skiljer sig från tidigare rapporter som främst analyserat konfliktområdena på en mer principiell nivå. Hur konflikterna kan uppstå och längre resonemang kring dessa beskrivs vidare under avsnittet **Behov för SFS att förhålla sig till yrkeshögskolan**.

Behovet av bostäder

Ett problemområde för studerande är tillgången till bostäder. Tillgången till studentbostäder skiljer sig beroende på lokala regler. Många hyresvärdar, bland annat i Stockholm och Östersund, skiljer inte på utbildningsform utan hyr ut studentbostäder till både studenter och studerande. I avsaknad av organisationer som företräder de studerande lyfts bostadssituationen av media genom intervjuer med studerande.⁴

Framtagandet av utbildningen bygger på lokal och regionala behov från arbetslivet, men rekryteringen kan ske på nationell basis. Detta gäller speciellt till yrkesutbildningar som har viss särart, till exempel utbildning inom spetskompetens så som textilutbildningar i Borås. Det kan även finnas behov för studerande att behöva flytta till tätort i sitt regionala område, även om utbildningen ges på flera platser i landet. Hösten 2020 startar till exempel 21 tandsköterskeutbildningar runt om i Sverige. Sex av dem är på distans och 15 bundna till studieort. Av de 15 som ges på studieort ligger åtta i södra delarna av Sverige (Götaland). Studerande från andra delar av landet kan alltså behöva flytta.⁵

Antalet studentbostäder uppgick 2018 till 99 965. Om alla studerande ges möjlighet att bo i dessa bostäder kommer efterfrågan på studentbostadsbeståndet öka jämfört med idag.⁶

---

³ Sveriges förenade studentkärer (2016) *Återrapportering till fullmäktige om Yrkeshögskolestuderande i SFS/Utredning om att integrera yrkeshögskolestuderande i SFS*

⁴ Hem och hyra (2019) *Yrkesstudenter nobbas studentbostad i Borås*

⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2020a). Sökbara utbildningar till tandsköterska med start hösten 2020 via yrkeshogskola.se

⁶ Statistiska centralbyrån (2018)

Behovet av förändrade regler för studiestöd

För studier vid högskolan krävs det att studenter klarar 75 % av sina studier med studiemedel för att vara berättigade studiemedel vid fortsatta studier. För yrkeshögskolan krävs det att den studerande klarar utbildningen i den takt som står i utbildningsplanen. Studerande ska klara samtliga kurser utan att studierna försenas, med vissa undantag.⁷

Asymmetrin inom kraven för studiemedel mellan utbildningsformerna lyfts med jämna mellanrum av olika intresseorganisationer som arbetar med utbildnings- och kompetensfrågor.⁸ Dessa organisationer representerar visserligen inte studerande utan arbetar utifrån sina medlemmars intressen. Att förändring inom systemet även efterfrågas bland de studerande bekräftas dock genom att MYH får frågor och inspel om förutsättningarna för att söka studiemedel.

Reglerna för både studenters och studerandes studiemedel begränsas delvis av utgiftsområde 15 i statsbudgeten. Satsningar på ena gruppen kan därmed begränsa möjligheten att satsa på den andra gruppen.

Behovet av fler platser inom eftergymnasial utbildning

Både antalet platser inom högskolan och yrkeshögskolan har ökat de senaste åren. I regeringens budgetproposition för 2020 kopplas stora delar delarna av utbyggnaden till politiska prioriteringar kopplade till satsningar på området kompetensförsörjning.

Utbyggnaden av flera utbildningsformer har under de senaste åren bland annat gjorts inom det så kallade "kunskapslyftet". 2018 innebar satsningen en tillökning på 78 000 platser inom olika utbildningsformer. 2018 utgjorde högskoleplatserna ungefär 25 % av den totala satsningen, i jämförelse med 9 % för yrkeshögskolan.⁹ I prognosen för 2022 utgör högskolan fortfarande 25 % av de totala platserna i satsningen men yrkeshögskolan har ökat till 22 %.¹⁰ Se tabell 1 nedan för planerad utbyggnad av utbildningsformer enligt regeringens budgetproposition för 2020.

---

⁷ Centrala studiestödsnämnden (2020)

⁸ Almerud, Mikaela (2019)

⁹ Prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget för 2018
Utgiftsområde 16

¹⁰ Prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget för 2020
Utgiftsområde 16

	2020	2021	2022
Statsbidrag till kommunal vuxenutbildning	42 000	41 000	41 000
Yrkeshögskolan	16 000	19 000	22 000
Folkhögskola	11 000	11 000	11 000
Universitet och högskola	24 000	25 000	25 000
Totalt antal platser	93 000	96 000	99 000

Tabell 1: Planerade satsningar inom kunskapslyftet

Även om yrkeshögskolan har haft en större procentuell ökning de senaste åren, så har det skett parallellt med en utbyggnad av de akademiska utbildningarna. Kompetensförsörjning har under de senaste åren fått allt större utrymme i utbildningsdebatten. Utifrån detta har vissa aktörer inom utbildnings- och kompetensförsörjningsdebatten framhållit att yrkeshögskolan bör byggas ut kraftigt medan platser på akademiska utbildningarna i stort sett ska hållas konstant. Det är sannolikt att debatten framöver kommer innehålla mer fokus på prioritering av platser mellan de olika utbildningsformerna. För arbetsmarknadens parter och riksdagspartiernas åsikter om yrkeshögskolan, se bilaga ett och två.

Antalet platser inom både högskolan och yrkeshögskolan fastställs via utgiftsområde 16 i statsbudgeten. Statsbudgetens ramar kan begränsa möjligheten att bygga ut båda utbildningsformerna samtidigt.

Behov för SFS att förhålla sig till yrkeshögskolan

Det finns mycket som talar för att den utbildningspolitiska debatten kommer få allt mer fokus på yrkeshögskolan i framtiden; politiska prioriteringar, aktörers fokus i debatten och behovet på arbetsmarknaden utifrån den strukturella arbetslösheten gör att yrkeshögskolan kan komma att prioriteras istället för högskolan. Oavsett SFS direkta förhållande till de studerande kan det därför finnas ett behov av att organisationen ska kunna navigera i debatten och förhålla sig till yrkeshögskolan. Detta kräver förankrade åsikter inom organisationen.

Tidigare rapporter har visat att SFS åsikter på principiell nivå inte står mot åsikter som berör yrkeshögskolan. Att arbeta för att alla ska ha tillgång till bostäder eller utbildning av hög kvalitet går att arbeta för oavsett vilka utbildningsformer organisationen arbetar med. Eventuella konfliktytor uppstår först på mer konkret nivå.

SFS kan behöva tycka till i alla de tre ovan nämnda områdena: bostäder, studiemedel och dimensionering. Överlag har SFS inte i någon större utsträckning åsikter om andra utbildningsformer än högskolan. Beroende på yrkeshögskolans utveckling kan detta behöva förändras. Det tydligaste exemplet där SFS kan behöva ta ställning är frågan om dimensionering. SFS anser att tillgången till högre utbildning inte ska begränsas av för få utbildningsplatser.¹¹ Skulle en sådan åsikt vara förenlig med att yrkeshögskolan byggs ut, på bekostnad av platser inom högskolan, om efterfrågan är större för utbildningsformen? Ett tydligare förhållningssätt till yrkeshögskolan skulle även kunna hjälpa i diskussionen om kompetensförsörjning då SFS skulle kunna peka på yrkeshögskolan när högskoledebatten rör rena arbetsmarknadsfrågor. Studenter kan i framtiden även vinna på att yrkeshögskolan fungerar som vidareutbildning för akademiker. Om det inte sker någon åsiktsutveckling blir alternativet att SFS inte deltar i debatten som påverkar högskolan eller att SFS styrelse får formulera åsikter löpande utan förankring hos medlemskåreerna.

Gällande de två övriga områdena så blir frågan ännu mer komplicerad. I frågan om studiemedel medföljer de begränsningar som kommer med frågor som rör statsbudget. Satsningar på studiemedel för ena gruppen kommer åtminstone delvis stå mot satsningar för den andra gruppen, i alla fall tills reglerna harmoniseras fullt ut. Frågan om studiemedel blir därför väldigt komplicerad, speciellt då många av dagens studenter i framtiden kan komma att bli studerande och därmed kan behöva ett välfungerade studiemedelsystem.

Gällande rätten till studentbostäder bör första steget i åsiktsbildning vara att bestämma om SFS ska ha åsikter i frågan eller om det ska anses vara en lokal fråga. Vidare kan uppmärksammandet av studerandes situation på bostadsmarknaden leda till att fler studerande får tillgång till studentbostäder. På kort sikt skulle det innebära att köer till studentbostäderna växer eftersom fler får rätten att bo i studentbostäder. På sikt kan dock den större efterfrågan leda till fler bostäder. Utvecklingen skulle dessutom kunna harmonisera med SFS åsikter om att alla samhällsgrupper ska ha tillgång till bostad.¹²

Ett allt mer delat eftergymnasialt utbildningslandskap skapar en hel del frågor som SFS kan behöva jobba med som är bortom grunden för denna rapport. Det uppstår en del principiella frågor som först behöver besvaras. Den främsta frågan blir om SFS ska tycka till om andra utbildningsformer än högskolan. Om svaret är ja, uppstår andra frågor som till exempel om SFS åsikter ska byggas på vad som är bäst för hela utbildningssystemet eller för enbart högskolestudenter. Det hela kompliceras av att studenterna är den enda gruppen vid eftergymnasial utbildning som har en representativ röst nationellt, samt att övergången mellan yrkeshögskolan och högskolan troligtvis kommer växa framöver. Större övergång mellan utbildningsformerna gör att kvalitetsdrivande satsningar inom yrkeshögskolan gynnar båda studenter och studerande.

---

¹¹ Sveriges förande studentkårer (2019) *Principprogram*

¹² Sveriges förande studentkårer (2017) *SFS Bostadspolitiska ställningstaganden*

SFS har åsikter om andra utbildningsformen, men då främst med utgångspunkt i tillträdessystemet och valet av högre utbildning.¹³ Yrkehögskolan skiljer sig från de andra utbildningsformerna genom att vara både ett komplement och ett substitut till högskolan. Förhållandet mellan de två utbildningsformerna, kompetensförsörjningsdebatten och att allt fler kommer att studera vid både högskolan och yrkehögskolan, gör att förväntningarna och behovet av att SFS har åsikter om yrkehögskolan växer.

---

¹³ Sveriges förande studentkårer (2019) *Ställningstagande: En öppen och jämlik högskola för alla*

Kapitel 2: Information om yrkeshögskolan

Detta kapitel beskriver olika aspekter av yrkeshögskolan. Syftet är att presentera förutsättningar för studerande som ligger till grund till resonemangen som lyfts i kapitel tre, fyra och fem. Kapitlet beskriver även vilket stöd som finns för studerande och vilka behov som kan finnas för att utveckla stödet.

Övergripande information om yrkeshögskolan

Yrkeshögskolan ger eftergymnasial utbildning som direkt svarar på arbetsmarknadens behov och som drivs i nära samarbete med arbetsgivare av olika typ. De flesta utbildningarna är mellan ett och tre år och innehåller arbetsplatsförlagda kurser som kallas Lärande i arbete (LIA). Utbildningarna får inte kunna ges inom annan utbildningsform, till exempel högskolan. Utbildningarna ska ge både en teoretisk och praktiskt grund för att de studerande ska kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet. Arbetslivet tar en aktiv roll i utbildningarna genom bland annat deltagande i utbildningarnas ledningsgrupper.¹⁴

MYH fattar beslut om vilka utbildningsanordnare, både privata och offentliga, som får ge yrkesutbildningarna. För att utbildningarna ska möta de behov som finns på arbetsmarknaden idag beviljas utbildningsanordnare utbildningen endast ett begränsat antal omgångar. Utbildningsanordnaren kan söka upp till fem omgångsstarter för en utbildning. Av de ansökningar som blev beviljade i ansökningsomgången 2017 fick cirka 60 % rätten att ge utbildningen två omgångar. Motsvarande siffra för tre omgångar var cirka 30 %.¹⁵

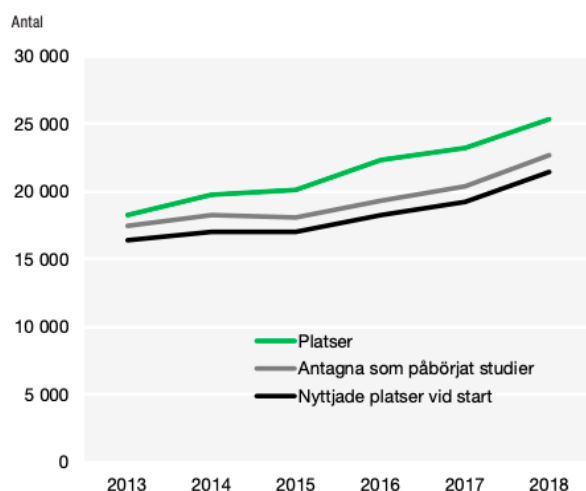

Diagram 1: Utveckling av platser och nyttjade platser inom yrkeshögskolan

Under 2018 fanns det 54 400 studerande på 2121 pågående omgångar av olika utbildningar. Av dessa påbörjade 855 utbildningsomgångar med 24 400 platser under 2018. Utvecklingen av antalet platser över tid kan ses i diagram 1.¹⁶ 32 % av de antagna hade annan eftergymnasial utbildning, såsom högskoleutbildning, på minst tre år vid starten av studierna på yrkeshögskolan.

¹⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2020b)

¹⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2018)

¹⁶ Myndigheten för yrkeshögskolan (2019) *Statistisk årsrapport 2019*

De största utbildningsområdena är "Data/IT", "Ekonomi, administration och försäljning", "Hälso- och sjukvård samt socialt arbete", "Samhällsbyggnad och byggteknik" samt "Teknik och tillverkning". 2018 var 55 % av alla som påbörjade en utbildning kvinnor. Fördelningen mellan antagna män och kvinnor är dock ojämn inom många utbildningsområden.

Under 2018 fanns det 214 utbildningsanordnare som hade minst en pågående utbildningsomgång. Av dessa var 121 privata aktörer, 87 kommuner eller kommunförbund, fem landsting och en statlig högskola.¹⁷

I tabell 2 nedan, hämtad från Högre utbildning under tjugo år (SOU 2015:70), finns övergripande skillnader mellan högskolan och yrkeshögskolan presenterade.¹⁸

Högskola	Yrkeshögskola
Längre utbildningar	Kortare utbildningar
Lång sikt – långsiktiga behov	Kort sikt – kortsiktiga behov
Efterfrågad av individen	Efterfrågad av arbetslivet
Arbetslivet kan delta i utbildningen	Arbetslivet ska delta i utbildningen
Organiseras av fasta utbildningsanordnare	Organiseras av olika utbildningsanordnare
Utbildningsanordnaren beslutar om utbildningsutbud	Utbildningsanordnaren ansöker om att få ingå i yrkeshögskolan med utbildning
Krav på formell kompetens hos lärarna	Inga formella kompetenskrav på lärarna
Kvalitetssäkras av det akademiska samhället	Kvalitetssäkras av arbetslivet
Forskningsanknuten	Ej forskningsanknuten

Tabell 2: Övergripande skillnader mellan högskolan och yrkeshögskolan

Studeraendes upplevelse av studiesituationen

Centrala studiestödsnämnden (CSN) tar vartannat år fram rapporten **Studeraendes sociala och ekonomiska situation**. I rapporten presenteras studeraendes inom högskola, yrkeshögskola samt inom olika former av vuxenutbildning vid Komvux eller vid folkhögskola upplevda situation kring en rad frågor som rör utbildning. En motsvarande rapport togs fram specifikt för studeraende vid yrkeshögskolan 2016. Rapportens syfte var tvådelat, både att inhämta kunskap om situationen för de studeraende men även om det finns skillnad från studenter på högskolan. Båda rapporterna bygger på den upplevda situation, vilket inte behöver vara samma som hur

¹⁷ Myndigheten för yrkeshögskolan (2019) *Statistisk årsrapport 2019*

¹⁸ Högre utbildning under tjugo år (SOU 2015:70)

situationen faktiskt är. Jämförelsen med studenters situation kan dock användas för att ge en bild av studierna vid yrkeshögskolan.

Enligt CSN anser över åtta av tio yrkeshögskolestuderande att deras studiesituation är bra eller mycket bra. Detta är något högre än för studenter vid högskolan när de svarar på motsvarande fråga. När det kommer till synen på lärares och handledares förmåga att lära ut är det större samsyn, där åtta av tio inom båda grupperna anser att förmågan att lära ut är bra eller mycket bra.

I frågor som berör stöd i studierna svarar fler studerande vid yrkeshögskolan att de har mer stöd än vad studenter vid högskolan svarar på motsvarande fråga. Störst skillnad finns det i upplevt stöd från lärare och handledare. En orsak till detta skulle kunna vara att yrkeshögskolan har fler lärarledda timmar och att de studerande därmed träffar sina lärare och handledare i större utsträckning.

De studerande upplever sin egna ekonomiska situation som något sämre än högskolestudenterna. Även gruppen som är ekonomisk sårbar, mätt genom möjlighet att kunna betala en oväntad utgift på 11 000 kr, är större inom yrkeshögskolan än högskolan. Yrkeshögskolestuderande får i större utsträckning ekonomiskt stöd från sin partner än högskolestudenterna, men i lägre utsträckning stöd från sina föräldrar. Skillnad i ekonomiskt stöd från föräldrarna kan delvis förklaras av att studenter i genomsnitt är yngre än studerande vid yrkeshögskolan. Yngre studenter vid högskolan får dock i lägre utsträckning stöd av sina föräldrar än motsvarande grupp inom yrkeshögskolan.¹⁹

Avskiljande och överklagande

Avskiljande av studerande vid yrkeshögskoleutbildningar som anordnas av det offentliga, till exempel kommuner, beslutas av Högskolans avskiljandenämnd. Avskiljandet kan ske om den studerande lider av psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika, eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Enskilda utbildningsanordnare kan inte avskilja studerande med stöd i lag och förordning, utan behöver ta fram egna riktlinjer. Enskilda utbildningsanordnare behöver ta fram motsvarande processer som de offentliga och behöver garantera den studerandes möjlighet att yttra sig.²⁰

Sedan 2011 har Högskolans avskiljandenämnd hanterat 4 ärenden som berör yrkeshögskolestuderande. Under perioden 2002–2010 hade nämnden 2 ärenden som berör kvalificerad yrkesutbildning. Motsvarande siffra mellan 1999–2010 för högskolan var 26.²¹

---

¹⁹ Centrala studiestödsnämnden (2017) *Studerande vid yrkeshögskolan Ekonomisk och social situation*

²⁰ Myndigheten för yrkeshögskolan (2013) *Faktablad: Avskiljande av studerande*

²¹ Högskolans avskiljandenämnd (2011) *Avskiljande från högskoleutbildning Verksamheten i Högskolans avskiljandenämnd 1999–2010*

Överklagandenämnden för högskolan hanterar de beslut som studerande kan överklaga. Främst rör det ärenden då utbildningsanordnaren avslagit studerandes begäran att få examens- eller utbildningsbevis. Utöver överklagande som rör examensbevis kan även beslut om sökande uppfyller behörighet, tillgodoräknande samt beslut om att inte bevilja anstånd i utbildning överklagas om beslutet tas av en yrkeshögskola som har staten som huvudman.²²

Överklagandenämnden för högskolan har hanterat sex överklagande som berör yrkeshögskolan på något sätt. Tre av dessa berör examensbevis.

Övergången mellan högskolan och yrkeshögskolan

Under de senaste åren har cirka 30 % av de antagna vid yrkeshögskolan studerat vid högskolan tidigare.²³ Data för hur många studenter som tidigare studerat vid yrkeshögskolan saknas. Flera olika aktörer jobbar för tillfället med att öka rörligheten mellan de olika utbildningsformerna.

MYH och Sveriges universitet och högskoleförbund har tagit fram en rapport om vilka hinder som finns och gett förslag på hur rörligheten kan öka. Rapporten berör bland annat validering och kvalificering av utbildningsnivå enligt SeQF, systemet för kvalifikationsnivå för utbildning i Sverige.²⁴

I januari 2020 öppnades ansökan för utbildningsanordnare att ge korta flexibla kurser inom yrkeshögskolan som riktar sig till personer med akademisk examen. Syftet är att möta samhällets behov av livslångt lärande och omställning. Besluten från ansökningsomgången kommer att presenteras den 15 april, efter denna rapportens publicering. Om kurstypen möter det uppsatta syftet skulle det kunna innebära att övergången från akademien till yrkeshögskolan kommer öka i framtiden.²⁵

Information om lärare på yrkeshögskolan

Yrkesutbildningars upplägg möter andra behov än akademiska och ensidigt skolförlagda utbildningsformer. För att utveckla de yrkeskompetenser som efterfrågas bör utbildningen förläggas i en kombination av skol- och arbetsplatsmiljö. Denna dubbelhet krävs även hos lärarna på yrkeshögskolan. Lärarna behöver besitta både yrkeskompetenser och kunna förmedla samma kunskaper till de studerande. I propositionen **Yrkeshögskolan (Prop. 2008/09:68)** framhöll regeringen att "Personerna bör ha den adekvata yrkeskompetens som efterfrågas, men kan sakna formell lärarutbildning".²⁶ För att hantera att lärare inom yrkeshögskolan kan komma direkt från arbetslivet, och därmed ha yrkeskunskap men inte kunskap om undervisning, ställer lagen om yrkeshögskolan krav på utbildningsanordnarna om kompetenser inom verksamheten. De personer som anlitas för undervisning

---

²² Överklagandenämnden för högskolan (2020)

²³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2019) *Statistisk årsrapport 2019*

²⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan & Sveriges universitet- och högskoleförbund (2019) *Ökad rörlighet mellan yrkeshögskoleutbildning och högskoleutbildning*

²⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2020c)

²⁶ Prop. 2008/09:68 Yrkeshögskolan

eller handledning ska besitta de kunskaper som krävs för utbildningen de ska bedriva. Utbildningsanordnaren ska dessutom ge kompetensutveckling till samma personer.²⁷ Utbildningsanordnarna förhåller sig till dessa krav på olika sätt. För att garantera att de pedagogiska kompetenserna möter de yrkesmässiga kunskaperna ger till exempel en utbildningsanordnare utbildning inom vuxenpedagogik till samtliga lärare.²⁸

Kraven på lärarna ställs på annat sätt och på en annan pedagogisk nivå än inom till exempel skolan eller högskolan. Det saknas även utbildningar för lärare i stil med de som finns för Folkhögskolan. Avsaknaden av tydliga riktlinjer gör att utbildningsanordnaren kan förhålla sig mer flexibelt till kompetenskraven.²⁹ Den statliga utredningen **Yrkeshögskolan – för yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:29)** framhåller att kravet om stark arbetsmarknadsanknytning kommer leda till att utbildningen genomförs av många utan formell lärarutbildning.³⁰ God yrkeskunskap hos lärarna är en förutsättning för bra yrkesutbildningen, men garanterar inte förmåga hos lärarna att förmedla samma kunskap.

Lärarnas pedagogiska kompetens bör vara prioriterat av både näringsliv och individ för att garantera att yrkeshögskolan uppnår de mål som är uppsatta för kvalificerad yrkesutbildning. I avsaknad av tydliga riktlinjer för pedagogisk kompetens läggs stort ansvar på utbildningsanordnaren. De studerande behöver därför även ställa krav på att den yrkeskunskap lärarna har även förmedlas på ett så bra sätt som möjligt. Inom MYH:s kvalitetsgranskningsarbete ingår området lärande, som bland annat granskar lärarens yrkeskunskap och pedagogiska förmåga.³¹ MYH ställer även krav på utbildningsanordnaren vid ansökan som är kopplade till kvalitetssäkring av lärarnas förmågor samt hur utbildningsanordnaren säkerställer att rätt kompetens finns.³² Eftersom arbetet med pedagogisk kompetens är decentraliserat till utbildningsanordnarna och det saknas tydliga riktlinjer kan studerande behöva stöd när de upplever att lärare inte uppnår den nivå som krävs.

Studerandeombud vid vissa utbildningsanordnare

Vid vissa utbildningsanordnare finns studerandeombud. Ofta är detta vid större utbildningsanordnare som är en del av en koncern. Studerande kan då vända sig till ombudet om de är missnöjda eller om utbildningen inte möter deras förväntningar. I de fall de finns ombud jobbar de för utbildningsanordnaren. Detta förhållande kan jämföras med högskolesektorn, där många studentombud är anställda av studentkårer, även om finansiering ofta kommer från lärosätet. Det finns dessutom personer inom studentrörelsen som framför att ombuden bör vara fristående från lärosätet, även om de finansieras av lärosätet, för att garantera att

---

²⁷ Lagen om yrkeshögskolan (2009:128)

²⁸ Malmö Yrkeshögskolas (2020) *Kvalitetspolicy*

²⁹ Olsson, J, Kvist, M & Leijon M (2016) *Utbildarkompetens inom yrkeshögskolan*

³⁰ SOU 2008:29 Yrkeshögskolan – för yrkeskunnande i förändring

³¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2020d)

³² Myndigheten för yrkeshögskolan (2019) *Anvisningar för ansökan om att bedriva yrkeshögskoleutbildning*

studenterna får fristående stöd. Avsaknaden av studerandekärer gör dock en sådan lösning svår inom yrkeshögskolan.

Vid en utbildningsanordnare kombineras studerandeombudsrollen med tjänsten som koordinator för pedagogiskt stöd.³³ En delad tjänst av denna typ kan både ha fördelar, så som synergieffekter mellan uppdragen, och nackdelar, så som risken att studerande som har åsikter om det pedagogiska stödet ska vända sig till samma person fast i en annan roll.

Kvalitetsarbete inom yrkeshögskolan

Utbildningsanordnare behöver i sin ansökan för att ge utbildning beskriva hur den sökta utbildningen ska kvalitetssäkras. Arbetet ska omfatta hur utbildningsanordnaren säkerställer att lag och förordning följs, men även hur utbildningen möter de krav som utbildningsanordnaren och arbetslivet har på utbildningen. I ansökan ska utbildningsanordnaren beskriva sitt arbete utifrån fyra faser i systematiskt kvalitetssäkringsarbete – planering, genomförande, utvärdering och förbättring.³⁴ Inom kvalitetsgranskningsarbetet genomför MYH även enkätundersökningar av de studerande. Myndigheten får på så sätt information om de studerandes situation i förhållande till utbildningen. Frågorna inkluderar värderingsfrågor kopplade till utbildningen.

Utifrån vad som kan utläsas från olika utbildningsanordnares hemsidor skiljer sig det strukturerade kvalitetsarbetet och förhållningssättet mellan olika aktörer. Policydokument kan innehålla information om vilka krav utbildningsanordnaren ställer på lärare och studerande, vilka utbildningar lärare ska genomgå samt hur utvärderingar ska ske. Utöver policydokument presenterar även vissa utbildningsanordnare kvalitetsindikatorer på sina hemsidor. Detta kan vara information om genomströmning och andel av de studerande som kommer i arbete efter utbildningen. Informationen lägger stor tyngd på att förmedla en bild av en verksamhet av hög kvalitet och prioriterat kvalitetsarbete till både företag och potentiella studerande.

Vissa utbildningsanordnare saknar information om kvalitetsarbete och kvalitetsindikatorer på sina hemsidor. Avsaknad av information på hemsidan betyder inte att arbetet nedprioriteras internt men skickar andra signaler till företag och studerande.

Utöver att granska utbildningsanordnares kvalitetsarbete vid ansökning, är MYH även tillsynsmyndighet för yrkeshögskolan. Tillsynen fokuserar på områdena:³⁵

- utbildningens innehåll och genomförande,
- ledning och utveckling
- studerandes rättssäkerhet.

---

³³ Ledigajobben.se (2017). Informationen är hämtad från en annons för tjänst som studerandeombud

³⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan (2019) *Anvisningar för ansökan om att bedriva yrkeshögskoleutbildning*

³⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan (2020e)

Studeraendeflytande vid yrkeshögskolan

Studeraende har enligt lag rätt till att utöva inflytande över sin utbildning. Utbildningsanordnare ska även verka för att de studeraende ska vara en aktiv del i utvecklandet av utbildningen.³⁶ I praktiken innebär detta bland annat att det ska finnas minst en studeraende i utbildningens ledningsgrupp och att det finns en studeraende i MYH:s insynsråd.

Studeraende har på övergripande nivå många av de samma rättigheterna som studenter vid högskolan har. Studeraende saknar dock rätten till att organisera sig på samma sätt som studenterna i studentkårer.³⁷ I avsnittet

Förutsättningar för studeraendeflytande på yrkeshögskolan presenteras de praktiska utmaningarna för organisering för studeraende. De olika förutsättningarna för att organisera inflytande gör att studenter och studeraende, trots liknande grundläggande rättigheter, får olika möjlighet till inflytande. Avsaknaden av organisationer för studeraendeflytande gör det svårt för långsiktigt och förankrat arbete. Tre exempel på aspekter som påverkas av avsaknaden av föreningar är val av representanter, möjligheten till en samlad representativ röst och långsiktighet.

Förutsättningar för studeraendeflytande på yrkeshögskolan

I rapporten **Femton förslag för ett bättre studeraendeflytande på yrkeshögskolan** beskrivs många av de problem som finns för att organisera studeraendeflytandet på yrkeshögskolan. Två av problemen som beskrivs är avsaknaden av långsiktiga förutsättningar samt att de studeraendes fokus i stor utsträckning ligger på framtiden och arbetsmarknaden.

Yrkeshögskolans upplägg, med sin kortsiktiga struktur, är en utmaning både för studeraende och utbildningsanordnare. De studeraende är på praktik under långa perioder, en utbildning kan vara kortvarig och i vissa fall finns inte utbildningsanordnaren kvar några år senare. Dessa aspekter gör att det är svårt att organisera studeraendeflytande inom föreningar.

Yrkeshögskoleutbildningens upplägg gör även att det är svårt att göra långsiktiga satsningar för utbildningsanordnaren. Eftersom utbildningarna ibland bara finns i några år framöver, kan det bli svårt att få tid för satsningar eller att pröva idéer. Strukturer för studeraendeflytande kan ta lång tid att ta fram och tidsbegränsningarna gör att det kan bli svårt att genomföra långsiktiga satsningar.

De studeraende har i viss utsträckning annat fokus än studenter vid högskolan. Många är till exempel äldre inom yrkeshögskolan. Genomsnittsåldern för nybörjare inom högskolan var 24 år 2017 jämfört med 31 år för behöriga sökande till yrkeshögskolan 2017.³⁸ ³⁹ Enligt **Femton förslag för ett bättre studeraendeflytande på yrkeshögskolan** tycker många studeraende att studeraendeflytande är viktigt, men att det är svårt att ha tid

³⁶ Lagen om yrkeshögskolan (2009:128)

³⁷ Högskolelagen (1992:1434)

³⁸ OECD (2019) *Education at a glance 2019*

³⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan (2019) *Statistisk årsrapport 2018*

med det.⁴⁰ Skillnaderna mellan studenter och studerande syns även i varför de båda grupperna väljer att studera. Båda grupperna svarar i hög utsträckning att de studerar för att kunna få jobb, även om yrkeshögskolestuderande anger det i lite större utsträckning. Högskolestudenter svarar dock i större utsträckning att även andra anledningar till varför studierna påbörjades. Högskolestudenter svarar till exempel i större utsträckning att det var en självklarhet att påbörja studier eller att anledningen är att bli mer allmänbildad. Sammanfattningsvis anger både studenter och studerande att de studerar för att öka chanserna till arbete, men studenterna anger i större utsträckning en kombination av flera skäl att studera vidare. Dessa skillnader i förhållningssätt till studier påverkar förutsättningarna för studentinflytande och vad som behövs i arbetet med studerandecentrerat utvecklingsarbete inom utbildningen.⁴¹

Studieavgifter

Alla utbildningar inom yrkeshögskolan berättigar till studiemedel och majoriteten är avgiftsfria. Lag och förordning öppnar för möjligheten för avgiftsbelagd utbildning om utbildningsanordnaren inte får statsbidrag eller särskilda medel.⁴²

Det finns ett fåtal utbildningar som är avgiftsbelagda.⁴³ Detta kan påverka vilken typ av ärenden som kan uppkomma där studerande behöver stöd. I ett fall rörande högskolan har ett lärosäte blivit tvunget att återbetala en del av studieavgiften. Att det finns avgiftsbelagd utbildning kan alltså påverka vilka frågor studerande kan komma att behöva hjälp med.⁴⁴

Behov av stöd

De studerande behöver främst stöd och hjälp i frågor kring vilka rättigheter och skyldigheter de har. Frågor som MYH:s tillsynsavdelning får in handlar övergripande om antagning, betygsättning, pedagogiskt stöd, LIA-plats, lärares pedagogiska kompetens samt examensbevis. Dessa relaterar både till lagar och förordningar och till vad utbildningsanordnaren har angett i den utbildningsplan som reglerar de specifika utbildningarna. Utöver dessa områden som direkt berör utbildningen finns det ingen samlad plats där studerande kan få hjälp i alla frågor som rör studierna, som rättigheter kopplad till bostäder och studiemedel.

Idag har studerande vid yrkeshögskolan ingen utomstående eller oberoende part att vända sig till om de har frågor eller åsikter om sin utbildning. I första steget behöver den studerande kontakta sin utbildningsanordnare och i ett andra steg kan den studerande göra en anmälan till MYH. De studerande ställer dessutom frågor om olika ämnen till MYH. En del av frågorna som

---

⁴⁰ Sveriges förenade studentkårer (2014) Femton förslag för ett bättre studerandeflytande

⁴¹ Centrala studiestödsnämnden (2017) *Studerande vid yrkeshögskolan Ekonomisk och social situation*

⁴² Lagen om yrkeshögskolan (2009:128)

⁴³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2020f)

⁴⁴ Universitetslärares (2018) HD-dom om studieavgifter ger konsekvenser för högskolesektorn

MYH får in rör bostäder och studiemedel, ämnen som MYH inte kan hjälpa de studerande med utan behöver skicka dem vidare till andra aktörer.

Generellt är det främsta behovet baserat i att de studerande behöver få giltig och korrekt information från en instans som inte är utbildningsanordnaren, eftersom de ofta är motpart. Viktiga områden studerande kan behöva få hjälp inom är rättigheter vid frånvaro, svårigheter med att få plats för praktik och lärares kompetens. En central stödfunktion hade möjliggjort att alla får samma information och att stödverksamheten inte blir beroende av vilken utbildningsanordnare den studerande valt.

Kapitel 3: Organisering av stödverksamhet inom SFS

En frågeställning i denna rapport är hur en stödfunktion för studerande inom SFS skulle kunna fungera. Utifrån beskrivningen i föregående kapitel om förutsättningarna på yrkeshögskolan kommer detta kapitel beskriva vad stödfunktionen kan göra och hur tjänsten kan utformas. I dagsläget finns det inte någon organisation som representerar studerande vid yrkeshögskolan som skulle kunna ha hand om tjänsten. I avsaknad av annan organisation har SFS tidigare arbetat med frågor kring yrkeshögskolestuderandes rättigheter och inflytande. Även om stödfunktionen skulle kunna vara en del av MYH finns det vinster för de studerande att det är en oberoende organisation som har hand om tjänsten, även om den inte styrs av eller representerar yrkeshögskolestuderande. En fristående part kan enklare arbeta för de studerandes rättigheter, även om det medför vissa utmaningar att det är en tjänsteperson som kommer vara centrum för påverkansarbetet istället för förtroendevalda. Denna organisering för kanalisering av de studerandes åsikter kommer att kräva vissa avgångar men bör vara en vinst för de studerande, speciellt med tanke på de svårigheter det finns med organiserandet av studerandeinflytandet. I detta kapitel kommer dessa frågor besvaras i så stor utsträckning som möjligt.

Vilken typ av roll behövs

Inom studentkårer finns det utöver förtroendevalda studenter, som arbetar ideellt eller arvoderat, även anställda studentombud. Studentombuden hjälper studenter med olika typer av ärenden, i vissa fall om ärendena är för komplexa för förtroendevalda. En motsvarande roll skulle kunna införas för studerande vid yrkeshögskolan. Ett studerandeombuds främsta uppgift kommer att vara att svara på frågor och ge stöd till studerande. Detta kräver kunskap inom flera områden, bland annat om förutsättningar och regler på yrkeshögskolan. I viss utsträckning kommer ombudet även hantera frågor som berör juridik. Detta ställer vissa krav på personen som innehar tjänsten. Idag finns inte något fristående ombud inom yrkeshögskolan som kan agera exempel för vilka krav och kunskaper som kan krävas. För de studerandeombud som är kopplade till specifika utbildningsanordnare så har en utbildningsanordnare i en annons för tjänsten som studerandeombud uttryckt att de letar efter någon med gymnasieutbildning men att eftergymnasial utbildning i studie- och yrkesvägledning eller annan beteendevetenskaplig utbildning är meriterande.⁴⁵

För att få en tydligare bild av vilka krav som kan ställas på ett studerandeombud går det att utgå från studentombud vid högskolorna. 2015 gjordes en kartläggning av ombuden av ett nätverk för student- och doktorandombud vid högskolor och universitet. Utifrån kartläggningen

---

⁴⁵ Ledigajobben.se (2017). Informationen är hämtad från en annons för tjänst som studerandeombud

framkom bland annat att utbildningsbakgrunden är bred bland ombuden. Nedan följer en lista med utbildningsbakgrund från kartläggningen.⁴⁶

- Fil. kand. i Miljövetenskap Högskoleingenjör
- Fil. kand. i Mänskliga rättigheter och demokrati
- Högskoleexamen i HR
- Fil. kand. i Offentlig rätt
- Jur. kand.
- Fil. kand. i Omvårdnad
- Juridisk högskoleexamen
- Fil. kand. i Vårdpedagogik
- Konstnärlig masterexamen
- Fil. kand. Journalistik
- Lärarexamen
- Fil. kand. Rättsvetenskap
- Pol. kand. i Statsvetenskap
- Fil. kand. Samhällsvetenskaplig
- Sjuksköterskeexamen
- Fil. mag. i Engelska
- Socionomexamen

2015 gjorde Göteborgs universitet en utredning som bland annat rörde studentombuden vid lärosätet. Utredningen kom fram till att ombudens arbete i stor utsträckning rör juridik och att det därför är viktigt att ombuden har kunskap och erfarenheter som motsvarar detta. Utredningen föreslog därför att det skulle vara ett krav för finansieringen att ombuden skulle ha juristexamen eller en juridisk kandidatexamen.⁴⁷ En majoritet av remissvaren ansåg dock inte att kunskap och erfarenhet inom juridik var nödvändigt i den utsträckning som utredningen föreslog och kravet om examen inom juridik infördes inte.⁴⁸

Kartläggningen av studentombuden från 2015 frågade även student- och doktorandombuden om vilka kvalifikationer och arbetsuppgifter de själva ansåg vara viktiga för sina roller. Procentsatserna i parentes utgör hur många av de svarande som valde alternativet. Det gick att svara på flera alternativ.

De viktigaste kvalifikationerna var enligt studentombuden:⁴⁹

- Vara empatisk och en god lyssnare (100 %)
- Kunna medla mellan parter (96 %)
- Servicekänsla och ansvarskänsla (96 %)
- Förmåga att planera, slutföra och följa upp sitt arbete (93,1 %)
- Problemlösningsförmåga (89,7%)
- Social kompetens (89,7%)

---

⁴⁶ Sveriges studentombuds nätverk (2015) Kartläggning av Sveriges student- och doktorandombud

⁴⁷ Göteborgs universitet (2015) Utredning gällande finansiering av studentkårs gemensam verksamhet

⁴⁸ Göteborgske Spionen (2015) *Nya bud om kårpengarna*

⁴⁹ Sveriges studentombuds nätverk (2015) *Kartläggning av Sveriges student- och doktorandombud*

- God och bred kunskap om den akademiska världen, dess kultur och koder (89,7 %)
- Eget initiativ och beslutsförmåga (86,2 %)
- God och bred kunskap om lärosätet och dess utbildningar (82,8 %)

De främsta arbetsuppgifterna inom tjänsten var enligt studentombuden:

- Stödja studenter i problemsituationer genom samtal och rådgivning (96,6 %)
- Nätverka med relevanta instanser och parter vid lärosätet (96,6 %)
- Ge kvalificerad rådgivning och stöd till studenter (89,7 %)
- Företräda studenter gentemot universitetet (86,2 %)
- Kunna ge sakliga svar utifrån gällande lagtext (82,8 %)
- Årligen sammanfatta och uppmärksamma trender bland studentärendena (82,8 %)
- Hålla i förhandlingar och medlingssamtal mellan student och berörd part (82,8 %)

Arbetet för studerandeombudet kommer att skilja sig från studentombud då tjänsten kommer att arbeta nationellt till skillnad från studentombuden som sitter lokalt på lärosätena. De kvalifikationer och arbetsuppgifter som studentombuden har kan fortfarande vara en intressant utgångspunkt för studerandeombudet. Att ombudet kommer arbeta på distans innebär andra förutsättningar, framförallt gällande möten med studerande och medlande mellan parter. Mer av det arbetet kommer dock skötas via mail samt telefon- och videosamtal. I förlängningen kan det innebära större krav på juridisk kompetens för studerandeombudet.

I avsaknad av andra instanser för studerandekärer och andra studerandeorganisationer att vända sig till, kan studerandeombudet även få frågor från organisationer. Detta är något studentombuden inte behöver hantera på samma sätt då de organisationer ombudet är i kontakt med även är arbetsgivare eller kopplad till studentombudet på annat sätt.

Ärenderapport och andra rapporter

Inom en del studentombuds verksamhet ingår att ta fram en ärenderapport. Dessa rapporter sammanfattar vilka studentärenden som inkommit det senaste verksamhetsåret. Rapporten används både internt och för att påvisa vilka problemområden det finns för lärosätena.

Det skulle vara tänkbart att ett studerandeombud skulle ta fram en liknande rapport för yrkeshögskolan. Rapporten skulle på ett övergripande sätt sammanfatta vilka problem som finns och i vilken utsträckning studerande vänder sig till ombudet. Denna information bör vara intressant för makthavare, MYH och utbildningsanordnare. Utifrån rapporten kan sedan beslut tas om vilka reformer som behövs eller vilka områden som har störst behov av tillsyn. Rapporten skulle även kunna lyfta de studerandes åsikter om sina utbildningar till ett nationell plan.

Beroende på utsträckningen av behovet av stöd till studerande skulle det även finnas möjlighet för studerandeombudet att ta fram andra rapporter som lyfter de studerandes problem och situation till nationell nivå. Ett exempel på rapport skulle kunna vara att studerandeombudet sammanställer studerandes åsikter kring en aktuell händelse och på så sätt lyfter studerandes åsikter kring situationen.

Studerandeombudets arbete och förhållande till SFS påverkansarbete

Ett studerandeombuds arbete kommer att skilja sig från SFS ordinarie arbete. SFS har förtroendevalda personer som väljs av medlemskårer för att representera studenternas åsikter på nationell nivå. Att införa ett studerandeombud innebär inte att förtroendevalda inom SFS får mandat från studenter eller studerande att representera studerandes åsikter. Studerandeombudet kan ändå komma att behöva hantera frågor från media om rapporter eller studerandes situation. Detta kan jämföras med när tjänstepersoner på myndigheter svarar på frågor om utredningar. Beroende på SFS åsiktsbildning om yrkeshögskolan kan det behövas göra avvägande från fall till fall om studerandeombudet ska svara eller om någon från presidiet ska ge sin syn utifrån SFS åsikter. I utåtriktad kommunikation kan studerandeombudet behöva ha låg koppling till SFS för att enklare särskilja informationen från studerandeombudet och SFS ställningstagande.

Synergieffekter för SFS och studenter

Förutsatt att ombudet kommer ha juridisk kompetens skulle tjänsten kunna hjälpa SFS med kunskap som idag saknas inom kansliet. En stor del av SFS och studentkårers verksamhet utgår från lagtexter. Det går dock att bedriva arbetet utan spetskunskap om juridik eftersom informationen finns att hämta på andra sätt. Spetskompetensen hade dock hjälpt SFS i sitt arbete och kunnat öppna andra påverkansmöjligheter, såsom formulering av lagtext vid remisskrivande eller reformförslag.

Studentkårer har under de senaste åren efterfrågat möjligheten att få stöd från ett ombud på central nivå. Ombud har funnits inom SFS tidigare och organisationen har då i större utsträckning gett service till medlemskårer, till exempel genom stöd i juridiska frågor som rör studenter. Ett studerandeombud hade kunnat hjälpa kårer i de fall de behöver viss vägledning i svårare studentärenden eller händelser på lärosätet.

Yrkeshögskolan växer i snabb takt och får en allt viktigare roll i utbildningslandskapet. Om trenden fortsätter kommer det att bli viktigare för SFS att förhålla sig till yrkeshögskolan även i påverkansarbetet som handlar om högskolan. Det skulle då vara gynnsamt för studentrörelsen att ha en tjänst inom SFS som har kunskap om yrkeshögskolan.

Tjänstens utformning

En tjänst kopplad till SFS kommer innebära ansvar för organisationen som arbetsgivare. Det kommer ta vissa resurser i anspråk både i form av tid och budgetutrymme. För att kunna ta tillvara på synergieffekterna bör tjänsten ges visst utrymme att integrera med SFS vanliga verksamhet. Tjänstens utformning bör därför inte till 100 % vara studerandeombud utan det bör finnas tidsutrymme att i för att arbeta med frågor som i viss utsträckning berör studenter och interagera med övriga personer på kontoret. Hur detta upplägg ska se ut exakt bör diskuteras vidare i eventuellt fortsatt arbete med tjänsten.

Arbetsbelastning

Det är svårt att i förväg fullt ut kunna beräkna arbetsbelastningen för en tjänst som idag inte finns. En utgångspunkt för att förutse arbetet för studerandeombudet är att jämföra med situationen för studentombuden på högskolorna. Antalet studerande inom yrkeshögskolan under 2018 var 54 400, vilket kan jämföras med Göteborgs universitet med 39 334 studenter under läsåret 2017/2018.⁵⁰ Göteborgs universitet har två ombud som jobbar med studenter och doktorander. Utöver ombuden så hjälper förtroendevalda inom studentkårerna även studenter i vissa fall. Under verksamhetsåret 2018/2019 hade ombuden vid Göteborgs universitet 264 ärenden.⁵¹ Utöver hantering av ärenden jobbade ombuden även med att utreda frågor av studentnära karaktär samt deltar vid samtliga disciplinnämndssammanträden. Vid Lunds universitet hade studentombudet 142 och studentkårerna 348 ärenden under verksamhetsåret 14/15.⁵² Lunds universitet hade 30 599 studenter under höstterminen 2014.⁵³

Under ett år hanterar tillsynsavdelningen på MYH cirka 200 tillsynsärenden av utbildningar. Av dessa är ungefär en fjärdedel initierade av studerande. Antalet frågor om rättigheter och skyldigheter till myndigheten var 420 under 2019, en ökning från 250 frågor året innan.

Studentombud vid högskolor tenderar att hantera svårare ärenden, då de mindre komplexa kan hanteras av förtroendevalda inom studentkårerna. Det innebär att den mängd studentärende som hanterats av ombud vid Lunds universitet och Göteborgs universitet är av typen som kan ta längre tid. Frågorna och ärendena som MYH hanterar är av mer varierande typ, vilket innebär att frågorna i snitt är mindre tidskrävande. Studentombuden vid högskolorna har även fler uppgifter än vad ett studerandeombud skulle ha. I jämförelsen med till exempel studentombuden vid Göteborgs universitet så skulle ett studerandeombud få mer tid för ärenden eftersom studentombuden deltar vid samtliga sammanträden av disciplinnämnden.

---

⁵⁰ Universitetskanslersämbetet (2019) *Universitet och högskolor årsrapport 2019*

⁵¹ Göteborgs universitets studentkårer (2019) *Studentärenderapport 2018/2019*

⁵² Lunds universitets studentkårer (2016) *Studentombudets ärenderapport Praktiska ärenden Akademiska året 2014/2015*

⁵³ Universitetskanslersämbetet (2015) *Universitet och högskolor årsrapport 2015*

Mycket tyder på att arbetsbelastningen bör vara rimlig i alla fall under inledande period. Ökningen av studerande och frågor till MYH tyder dock på att antalet ärende ett ombud kan behöva hantera kan öka de kommande åren. Detta kommer leda till att det tar längre tid att få hjälp eller att antalet ombud kommer behöva öka.

Finansiering

Enligt Fackförbundet Juseks lönestatistik är medianlönen för jurister inom offentlig sektor 41 000 kr. Motsvarande belopp för samhällsvetare är 40 500 kr för samhällsvetare.⁵⁴ Det motsvarar en årskostnad på cirka 700 000 kr inklusive avgifter och semesterersättning. Utöver detta tillkommer det kostnader inom själva verksamheten, såsom förbrukningsmaterial, lokalhyra och kompetensutveckling. Dessutom tillkommer det kostnader för resor vid besök på MYH eller platsbesök hos utbildningsanordnare.

Kostnaden för SFS kommer bero på upplägg. I tidigare externfinansierade projekt har SFS tagit ut en overhead-avgift för de indirekta kostnader som uppstår i och med arbetsledning. Exakta kostnader och intäkter kommer att behöva beräknas och anpassas utifrån det slutgiltiga upplägget.

Om SFS går vidare med att ha tjänsten inom organisationen kommer finansieringen behöva säkras. I detta arbete kommer MYH behöva inkluderas och förmodligen även vara drivande. Finansieringen kommer i slutändan att sättas i samband med statsbudgeten och utgiftsområde 16. Både SFS och MYH får sitt anslag från staten på detta sätt, även om det självklart delvis skiljer sig då SFS är en fristående organisation. Om finansieringen ska gå via MYH eller direkt till SFS behöver diskuteras vidare.

En utökad finansiering till SFS från staten kräver i stor utsträckning ett utökat uppdrag. Inom högskoleområdet finns det idag inte många tydliga sådana uppdrag som skulle kunna leda till mer finansiering. Att utöka verksamheten är sannolikt en förutsättning för att öka finansieringen. Uppdraget bör utformas på liknande sätt som SFS nuvarande statliga uppdrag för att garantera medel via statsbudgeten och säkerställa fristående stödverksamhet.

---

⁵⁴ Jusek (2020). Data hämtad från Juseks lönestatistik.

Kapitel 4: Diskussion

Behovet

Studenter har i dagsläget ingen fristående funktion av vända sig till vid behov av hjälp. De två alternativ som finns är för studenter att höra av sig till utbildningsanordnaren eller direkt till MYH. En separat funktion som har som enskild uppgift att hjälpa studenter skulle möjliggöra oberoende, korrekt och likvärdig hjälp för alla studenter. Under arbetet med rapporten har behovet av en dedikerad tjänst även bekräftats i samtal med andra, även om alla inte varit eniga om placeringen av tjänsten. De studenter kommer även med ett ombud kunna vända sig till en person med frågor som berör flera myndigheter.

En mer renodlad central tjänst skulle även vara effektivt för fler än de studenter. Precis som de utbildningsanordnare som har egna ombud inom sin egen verksamhet, så finns det fördelar med att ha en dedikerad tjänst studenter ska vända sig till. På detta sätt undviks att frågor sprids till olika personer som egentligen ansvarar för andra områden. En spetskunskap kan dessutom skapas när frågorna inte sprids ut. Utbildningsanordnare kommer kunna få studenter som är mer informerade om sina rättigheter och skyldigheter och därmed kommer ärendena kunna hålla högre kvalitet.

Det är viktigt att understryka att behovet ska ses i förhållande till att yrkeshögskolans främsta syfte är att säkerställa arbetslivets behov. Genom att tillgodose bättre stöd ökar förutsättningarna för att studenter kommer kunna ta examen med bättre kunskaper, vilket gynnar både individen och samhället. Utbildningsanordnarens rykte spelar en viktig roll vid rekrytering av studenter och vid samarbete med arbetsgivare. Det kan finnas en risk för att utbildningsanordnare i kvalitetsarbetet prioriterar sitt rykte över att hjälpa de studenter vid problem. Med ett fristående ombud skulle denna risk minska, vilket är en fördel för näringslivet då den intressekonflikt som kan uppstå när utbildningsanordnare hjälper de studenter kan undvikas. På detta sätt kommer stödet i större utsträckning kunna vara kvalitetsdrivande.

Eventuellt stöd för studenter på andra eftergymnasiala utbildningar

SFS har tidigare arbetat med frågor som rör studenterinflytande även för andra utbildningsformer än yrkeshögskolan. I det externfinansierade projektet SFSVUX arbetade SFS med frågor rörande studenterinflytande inom vuxenutbildning. SFSVUX inkluderade utbildningsformerna folkhögskola, yrkeshögskola, Komvux, Svenska för invandrare och Särvox.⁵⁵ Projektet avslutades tillsammans med andra externfinansierade projekt under 2016.

Studenter inom andra utbildningsformer än yrkeshögskolan skulle kunna behöva samma stöd som yrkeshögskolestudenter. Ifall SFS väljer att arbeta med stödverksamhet för andra än studenter skulle verksamheten kunna

---

⁵⁵ Sveriges förenade studentkårer (2010) Pressmeddelande: Studenterinflytande för alla

utvecklas till att hjälpa fler än bara yrkeshögskolestuderande i framtiden. Sådan utveckling hade krävt att dialog påbörjas med ansvariga för utbildningsformerna samt vidare utredning. Frågan är inte aktuell för tillfället men bör tas i beaktning. Att i framtiden kunna samla all stödverksamhet för eftergymnasial utbildning inom samma organisation skulle kunna vara ett argument för att ha tjänsterna inom SFS istället för MYH.

Andra vägar framåt

Det finns idag ett behov av mer strukturerad stödverksamhet för studerande. Om det beslutas att SFS inte ska arbeta vidare med frågan bör en tjänst ändå inrättas i någon form. Bortsett från SFS finns det inga andra nationella organisationer som kan representera hela grupper vid eftergymnasial utbildning.⁵⁶ I avsaknad av egna organisationer har därför SFS jobbat med frågor rörande studerande vid vuxenutbildning, senast genom projektet SFSVUX. För eftergymnasial utbildning finns det därmed inte någon annan ideell organisation som skulle vara ett självklart alternativ till SFS.

Ett alternativ till att lokalisera tjänsten inom SFS är att MYH inom sin organisation inrättar en tjänst. Idag hanterar myndigheten redan många frågor från studerande och har den kunskap som behövs. En fördel med ett ombud på MYH är att de skulle ha direkt tillgång till de dokument som reglerar de studerandes utbildning. Ett sådant dokument är utbildningsplanen som i stor utsträckning reglerar det som de studerande ofta behöver få hjälp med. En annan fördel är den nära kontakten med andra anställda på MYH. Den främsta nackdelen är att en tjänst inom myndigheten har stora begränsningar att kanalisera de studerandes åsikter på det nationella planet. I de fall ombudet tar fram rapporter eller annat material hade det i så fall funnits ramar som tillkommer i och med att ombudet skulle vara en del av en myndighet. Myndighetsrapporter kan lämna förslag på åtgärder men kommer i större utsträckning vara faktaunderlag än rapporter med syftet att påverka makthavare utifrån studerandes situation och åsikter. Om myndighetens vilja inte sammanfaller med de studerandes är det också sannolikt att de studerandes åsikter inte kommer lyftas i samma utsträckning som om ombudet hade organiserats mer fristående.

En myndighet behöver dessutom förhålla sig till den information som den delger till studerande på ett annat sätt än icke-offentlig verksamhet. I arbetet med att hjälpa studerande, speciellt när frågor kan komma att handla om andra saker än det som direkt berör utbildning, kan en större flexibilitet ge bättre förutsättningar för att hjälpa studerande.

Behovet för juridisk kompetens skulle förmodligen vara mindre om MYH tillhandahåller tjänsten, eftersom den kompetensen redan finns inom myndigheten.

---

⁵⁶ Notera att det finns andra nationella organisationer som representerar delar av studentpopulationen.

Förhållandet till de studerande

Oavsett vilken organisation som en eventuell tjänst skulle hamna inom kommer det uppstå utmaningar med att det idag saknas en formell organisation med mandat att representera studerande. Ett sådant uppdrag kommer därför innebära att en tjänsteperson ska förhålla sig till att arbeta för en grupp som inte direkt kan ha inflytande över uppdraget. Insamling av information från studerande och förankring i den utsträckning det går kan komma att bli en viktig del i uppdraget.

Avsaknaden av en representativ nationell organisation för studerande blev påtaglig under debatten kring Covid-19 under våren 2020. Flera organisationer lyfte behovet av politisk handling för studenter vid högskolan, speciellt kopplat till studiemedel. Få röster lyftes om situationen för studerande vid yrkeshögskolan, eller andra eftergymnasiala utbildningsformer. En tjänsteperson kommer inte ha fullt mandat att representera studerande, men kommer kunna fylla vissa luckor som idag finns. Ett sätt är att ställa frågor till studerande om aktuella händelser och därmed lyfta deras åsikter på den nationella nivån.

Den förmodade ökande rörligheten mellan olika utbildningsformer, samt att gruppen inom yrkeshögskolan kommer växa, kommer få konsekvenser. Att studenter och studerande kommer bli mer sammanflätad över tid, både på grupp- och individnivå, kan påverka vilka intressen grupperna har, samt inom vilka områden grupperna vill påverka inom. Sammanflätningen kan påverka arbetet för studerandegrupper inom olika utbildningsformer på samma sätt som fackförbund som främst representerar akademiker vill se reformer inom yrkeshögskolan som gynnar deras medlemmar. Studerandeombudets arbete kommer därmed påverkas av att hen kommer jobba med en grupp som kan komma att ha andra erfarenheter och krav än idag.

Kapitel 5: Slutsatser och rekommendationer

Den viktigaste slutsatsen utifrån rapporten är att en mer sammanhållen funktion för stöd till studerande hade varit till stor fördel för både individer och samhälle. Denna tjänst kan organiseras på olika sätt med olika för- och nackdelar. De två främsta alternativen, MYH och SFS, är båda värda att arbeta vidare med. Det finns dock mycket som talar för att tjänsten bör ligga på SFS, som är det alternativ som finns för nationell fristående organisation som jobbar med eftergymnasial utbildning. Både studenter och studerande hade kunnat vinna på detta upplägg. Då yrkeshögskolan växer och övergången mellan de två utbildningsformerna ökar så kommer det även bli viktigare för studenter att yrkeshögskolan fungerar så bra som möjligt.

För SFS del kommer yrkeshögskolans allt större del av utbildningssystemet och debatten påverka arbetet oavsett organisationens förhållande till just studerandeombudet. Ett ombud hade dessutom breddat kompetenserna inom SFS. De risker som finns med att tjänsten kommer påverka SFS påverkansarbete kommer förmodligen inte kunna elimineras genom att välja att tjänsten ska ligga på annan plats. Utöver detta finns det den solidariska aspekten.

Utifrån detta rekommenderas MYH och SFS att fortsätta arbetet med att se över möjligheten till ett studerandeombud för yrkeshögskolestuderande inom SFS. Tjänsten bör utformas på ett sätt att SFS kompenseras både för lokal, arbetsgivaransvar och andra kostnader kopplade till tjänsten. Det är även viktigt att se över exakta uppdelningen av arbetsuppgifter så att tjänsten blir en del av SFS kansli och gynnar alla inblandade. Den exakta utformningen kommer behöva förhandlas fram i det fortsatta arbetet med uppdraget som är kopplat till tjänsten och dess finansiering. En annan viktig aspekt i det fortsatta arbetet är att hantera frågor om utökande av tjänsten vid ökad efterfrågan.

Bilagor

Bilaga 1 - Riksdagspartiernas åsikter om yrkeshögskolan

Nedan följer korta sammanfattningar av riksdagspartiernas åsikter kring yrkeshögskolan. Informationen är hämtad från respektive partis hemsida. Alla partier för politik på området, bland annat via behandlandet av statsbudgeten. Detta behöver dock inte spegla informationen de har tillgänglig på sina hemsidor. I avsaknad av information direkt på hemsidan har information eftersökts i partiprogram eller liknande.

Vänsterpartiet

Saknas information på hemsidan, men i partiprogrammet skriver de att de vill utöka antalet platser.⁵⁷

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna vill att yrkeshögskolan ska utvecklas genom större flexibilitet, bättre planeringsförutsättningar och fler utbildningsplatser.⁵⁸

Miljöpartiet

Saknas information på hemsidan, men i partiprogrammet skriver de att de att yrkeshögskolan ska ge möjlighet till kvalificerad utbildning inom områden där behovet på arbetskraft är stort.⁵⁹

Liberalerna

Liberalerna vill bygga ut yrkeshögskolan ytterligare.⁶⁰

Centerpartiet

Centerpartiet vill bygga ut yrkeshögskolan, både genom fler platser som är statligt finansierade och genom fler platser som betalas av studieavgifter. Centerpartiet vill även att det ska vara möjligt att ge tillstånd och resurser för att ge utbildning för fler år än idag. Utöver detta vill Centerpartiet även göra det lättare att läsa in behörighet till yrkeshögskolan.⁶¹

---

⁵⁷ Vänsterpartiet (2016) *Partiprogram*

⁵⁸ Socialdemokraterna (2020)

⁵⁹ Miljöpartiet (2013) *Partiprogram*

⁶⁰ Liberalerna (2020)

⁶¹ Centerpartiet (2020)

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna saknar information på hemsidan, men i deras principprogram lyfter de fördelarna med yrkeshögskolans försättning att utveckla individers praktiska förmågor och intressen.⁶²

Moderaterna

Moderaterna vill utöka antalet platser inom yrkeshögskolan, inrätta preparandutbildningar som ger möjlighet att läsa utbildning på yrkeshögskolan, samt inrätta fristående kurser inom utbildningsformen.⁶³

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna vill öka antalet platser inom yrkeshögskolan.⁶⁴

---

⁶² Kristdemokraterna (2015) *Principprogram*

⁶³ Moderaterna (2020)

⁶⁴ Sverigedemokraterna (2020)

Bilaga 2 – Arbetsmarknadens parter åsikter om yrkeshögskolan

Nedan följer sammanfattningar av åsikter som arbetsmarknadens parter framfört om yrkeshögskolan. Informationen är hämtad från organisationernas hemsidor eller rapporter om yrkeshögskolan. I de fall organisationerna har ett många åsikter innehåller sammanfattningen ett urval av åsikterna, där de mest aktuella varit prioriterade.

Sveriges kommuner och regioner, SKR

SKR framför att yrkeshögskolan bör få fler platser och att utbildningsformen bör göras mer flexibel. De vill även se att utbildningsanordnare ska kunna bli beviljade fler utbildningsomgångar för att göra utbildningsformen mer långsiktig.⁶⁵

Svenskt näringsliv

Svenskt näringsliv har bland annat efterfrågat att yrkeshögskolan ska utgöra en större andel av det svenska eftergymnasiala utbildningssystemet, långsiktighet inom vissa utbildningsområden samt ökad rörligheten mellan yrkeshögskolan och högskolan.⁶⁶

Arbetsgivarverket

Företräder staten som arbetsgivare. Organisationen har inga offentliga åsikter om yrkeshögskolan.

Tjänstemännens centralorganisation, TCO

TCO anser bland annat att det eftergymnasiala utbildningssystemet, med yrkeshögskolan inräknat, bör göras mer tillgängligt för yrkesverksamma. TCO efterfrågar också flexiblare, kortare fristående kurser med specifika förkunskapskrav som kan möta behovet av vidareutbildning och omställning.^{67 68}

Landsorganisationen i Sverige, LO

LO har efterfrågat utbyggnad av antalet platser samt mer långsiktighet för utbildningsformen.⁶⁹

---

⁶⁵ Sveriges kommuner och regioner (2017)

⁶⁶ Svenskt näringsliv (2018) *Morgondagens yrkeshögskola*

⁶⁷ TCO (2020)

⁶⁸ TCO (2015) Remissvar: En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap

⁶⁹ LO & svenskt näringsliv (2015) *Yrkesutbildning för bättre matchning på svensk arbetsmarknad*

Sveriges akademikers centralorganisation, SACO

SACO har bland annat drivit att yrkeshögskolan ska bli mer anpassad för akademiker. Organisationen efterfrågar bland annat fler korta och flexibla kurser för akademiker. ⁷⁰

---

⁷⁰ Saco (2018) *Yrkeshögskolan en väg till kunskap*

Referenser

Rapporter

Centrala studiestödsnämnden (2017) *Studerande vid yrkeshögskolan Ekonomisk och social situation*. Diarienummer: 2017-219-3385.

Länk:

<https://www.csn.se/download/18.62fc105b15ddec46f1df32/1517286967557/YH-studerande%20f%C3%B6r%20webb%201.0.pdf>

Göteborgs universitet (2015) Utredning gällande finansiering av studentkårsgemensam verksamhet. Diarienummer: V 2014/986.

Göteborgs universitets studentkårer (2020) *Studentärenderapport 2018/2019*. Länk: https://gus.gu.se/digitalAssets/1767/1767238_studenta-renderapporten-2018-2019.pdf

Högskolans avskiljandenämnd (2011) *Avskiljande från högskoleutbildning Verksamheten i Högskolans avskiljandenämnd 1999–2010*.

Registreringsnummer: HAN 7-11.

Länk:

https://www.han.se/download/18.7aa04ecd156e50e5cbced881/1490256921656/Avskiljande-fran-hogskoleutbildning-1999-2010_HAN-7-11.pdf

Landsorganisationen i Sverige & Svenskt näringsliv (2015) *Yrkesutbildning för bättre matchning på svensk arbetsmarknad*.

Länk:

[https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_yrkesutbildning_for_battre_matchning_pdf/\\$File/Yrkesutbildning_for_battre_matchning.pdf](https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_yrkesutbildning_for_battre_matchning_pdf/$File/Yrkesutbildning_for_battre_matchning.pdf)

Lunds universitets studentkårer (2016) *Studentombudets ärenderapport Praktiska ärenden Akademiska året 2014/2015*.

Länk: <https://studentombudet.se/assets/studentombudets-%C3%A4renderapport-avseende-det-akademiska-%C3%A5ret-2015.2016.pdf>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2018) *Statistisk årsrapport*.

Diarienummer: MYH 2017/1974.

Länk:

https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Rapporter/2018/Statistisk_arsrapport2018.pdf

Myndigheten för yrkeshögskolan (2019) *Statistisk årsrapport*.

Diarienummer: MYH 2018/1769.

Länk:

https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Rapporter/2019/Statistisk_arsrapport_2019.pdf

Myndigheten för yrkeshögskolan och Sveriges universitet- och högskoleförbund (2019) *Ökad rörlighet mellan yrkeshögskoleutbildning och högskoleutbildning*. Diarienummer: MYH 2018/3838 respektive SUHF

0040-18.

Länk: <https://suhf.se/app/uploads/2019/11/%C3%96kad-r%C3%B6rlighet-mellan-yrkesh%C3%B6gskoleutbildning-och-h%C3%B6gskoleutbildning-utredning-MYH-SUHF-april-2019.pdf>

OECD (2019) *Education at a glance 2019*.

Länk: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/f8d7880d-en.pdf?expires=1584650877&id=id&accname=guest&checksum=116C4842F5CF7B591FCFD37C3D25F2CC>

Olsson, J, Kvist, M & Leijon M (2016) *Utbildarkompetens inom yrkeshögskolan*. Diarienummer: MYH 2015/740.

Länk: https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Rapporter/2016/utbildarkompetens_yrkeshogskolan.pdf

Svenskt näringsliv (2018) *Morgondagens yrkeshögskola*.

Länk: https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/morgondagens-yrkeshogskolapdf_725221.html/BINARY/Morgondagens%20yrkesh%C3%B6gskola.pdf

Sveriges akademikers centralorganisation (2018) *Yrkeshögskolan - en väg till kunskap*.

Länk: https://www.saco.se/globalassets/saco/dokument/rapporter/2018_yrkeshogskolan-en-vag-till-ny-kunskap-och-kompetens.pdf

Sveriges förenade studentkårer (2014) *Femton förslag för ett bättre studerandeflytande*. Diarienummer: O19-2/1213.

Länk: <https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Rapporter/2014/Femton-forslag-for-ett-battre-studerandeflytande-pa-yrkeshogskolan.pdf>

Sveriges förenade studentkårer (2016) *Utredning om att integrera yrkeshögskolestuderande i SFS*. Diarienummer: PU1-1/1516

Länk: https://www.sfs.se/sites/default/files/o410_3_1516_r1_yh_i_sfs_0.pdf

Sveriges studentombuds nätverk (2015) *Kartläggning av Sveriges student- och doktorandombud*.

Länk: <https://studentombudet.se/assets/Kartl%C3%A4ggning-av-Sveriges-student-och-doktorandombud.pdf>

Universitetskanslersämbetet (2015) *Universitet och högskolor årsrapport 2015*. Rapportnummer: 2015:8.

Länk: <https://www.uka.se/download/18.12f25798156a345894e4ae8/1487841868714/arsrapport-2015.pdf>

Universitetskanslersämbetet (2019) *Universitet och högskolor årsrapport 2019*. Rapportnummer: 2019:11

Länk:

https://www.uka.se/download/18.c013a3016af7e05c3d5da/1559032171843/UKA%CC%88%20a%CC%8Arsrapport%202019_web.pdf

Statliga utredningar och propositioner

Högre utbildning under tjugo år (SOU 2015:70).

Länk:https://www.regeringen.se/49e9f9/contentassets/18f07e4081134302a3c546341337cdff/hogre-utbildning-under-tjugo-ar-sou_2015_70.pdf

Yrkehögskolan – för yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:29).

Länk:<https://www.regeringen.se/49b71c/contentassets/af0ce10211a34700b044fe468fac43c4/yrkeshogskolan---for-yrkeskunnande-i-forandring-sou-200829>

Prop. 2008/09:68 Yrkehögskolan

Länk:<https://data.riksdagen.se/fil/1AED4725-9A3A-40D1-87CB-DC8B7612139B>

Prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget för 2018 Utgiftsområde 16

Länk:<https://www.regeringen.se/4a65cf/contentassets/79f6d27416794f0bb146c792e02b65fc/uo-16-utbildning-och-universitetsforskning.pdf>

Prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget för 2020 Utgiftsområde 16

Länk:<https://www.regeringen.se/4adae6/contentassets/c689564aa19c4d29bcebb1c037a2e37b/utgiftsomrade-16-utbildning-och-universitetsforskning.pdf>

Lag och förordning

Högskolelagen (1992:1434)

Länk:https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434

Lagen om yrkehögskolan (2009:128).

Länk:https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2009128-om-yrkeshogskolan_sfs-2009-128

Artiklar och webbsidor

Centerpartiet (2020). Informationssida om Centerpartiets politik kring utbildning för vuxna. Hämtad 2020-03-05.

Länk: <https://www.centerpartiet.se/var-politik/politik-a-o/utbildning/utbildning-for-vuxna>

Centrala studiestödsnämnden (2020). Informationssida om krav på avklarade studier för att vara studiemedelsberättigad. Hämtad 2020-03-10.

Länk: https://www.csn.se/fragor-och-svar/hur-manga-poang-maste-jag-klara-for-att-fortsatta-fa-studiemedel/studieresultat.html#expand:svid10_3bc72e5c15cce36b423ec8d

Göteborgske Spionen (2015) *Nya bud om kärpengarna*. Artikel hämtad 2020-02-03.

Länk: <http://www.spionen.se/172-infomenyn/raedda-spionen/1475-uppdaterad-studentombud>

Hem och hyra (2019) *Yrkesstudenter nobbas studentbostad i Borås*. Artikel hämtad 2020-03-10.

Länk: <https://www.hemhyra.se/nyheter/yrkesstudenter-nobbas-studentbostad-boras/>

Jusek (2020). Data hämtad från Juseks lönestatistik. Hämtad 2020-01-15.

Länk: <https://www.jusek.se/lon/lonestatistik/>

Ledigajobben.se (2017). Annons för tjänst som Studerandeombud. Hämtad 2020-03-10.

Länk: <https://ledigajobben.se/anstallning-medlearn-ab-medlearn-soker-koordinator-till-yrkeshogskolan-stockholms-lan-fler-regioner/5548136>

Liberalerna (2020). Informationssida om Liberalernas politik kring vuxenutbildning. Hämtad 2020-03-05.

Länk: <https://www.liberalerna.se/politik/vuxenutbildning/>

Moderaterna (2020). Informationssida om Moderaternas politik kring yrkeshögskolan. Hämtad 2020-03-05.

Länk: <https://moderaterna.se/yrkeshogskolan>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2018). Nyhet om beviljade utbildningar ansökningsomgången för utbildningar som startade 2018. Hämtad 2020-02-15.

Länk: <https://www.myh.se/Nyhetsrum/Nyheter/2018/Manga-nya-platser-i-yrkeshogskolan/>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2020a). Sökbara utbildningar till tandsköterska med start hösten 2020 via yrkeshögskolans ansökningssida, yrkeshogskola.se. Sökning gjord 2020-03-10.

Länk: <https://www.yrkeshogskolan.se/>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2020b). Informationssida om yrkeshögskolan. Hämtad 2020-02-15.

Länk: <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2020c). Informationssida om ansökningsomgång för korta yrkeshögskoleutbildningskurser. Hämtad 2020-02-15.

Länk: <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/Ansok-om-att-bedriva-yrkeshogskoleutbildning/Ansok-om-att-bedriva-korta-yrkeshogskoleutbildningar-/>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2020d). Informationssida om kvalitetsgranskning inom yrkeshögskolan. Hämtad 2020-02-15.

Länk: <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/Kvalitetsgranskning/>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2020e). Informationssida om Myndigheten för yrkeshögskolans tillsynsverksamhet. Hämtad 2020-02-15.

Länk: <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/For-utbildningsanordnare/Tillsyn/>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2020f). Informationssida om studiemedel och studieavgifter inom yrkeshögskolan. Hämtad 2020-02-15.

Länk: <https://www.yrkeshogskolan.se/om-yrkeshogskolan/studiemedel-studieavgifter/>

Socialdemokraterna (2020). Informationssida om Socialdemokraternas politik kring yrkesutbildningar. Hämtad 2020-03-05.

Länk: <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/yrkesutbildning>

Statistiska centralbyrån (2018). Statistiknyhet "Bostadsbeståndet 2018-12-31" hämtad 2020-03-10.

Länk: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-byggande-och-bebyggelse/bostadsbyggande-och-ombyggnad/bostadsbestand/pong/statistiknyhet/bostadsbestandet-2018-12-31/>

Sverigedemokraterna (2020). Informationssida om Sverigedemokraternas politik kring högre utbildning och yrkeshögskolan. Hämtad 2020-03-05.

Länk: <https://sd.se/our-politics/hogre-utbildning/>

Sveriges kommuner och regioner (2017). Informationssida om förbättringsområden inom eftergymnasial utbildning. Hämtad: 2020-03-05.

Länk: <https://skr.se/arbetsgivarekollektivavtal/personalochkompetensforsorjning/utbildaforframtidensvalfard/flerutbildningsplatserpaflerstellen.11859.html>

Tjänstemännens centralorganisation (2020). Blogginlägg om korta kurser inom yrkeshögskolan som riktar sig till akademiker. Hämtad 2020-03-05.

Länk: <https://www.tco.se/tco-bloggar/bloggare/kristina-lovenselden/kompetensafyllnad-genom-korta-kurser-i-yrkeshogskolans-regi/>

Universitetsläraren (2018) *HD-dom om studieavgifter ger konsekvenser för högskolesektorn*. Artikel hämtad 2020-01-31.

Länk: <https://universitetslararen.se/2018/04/19/hd-dom-om-studieavgifter-konsekvenser-for-hogskolesektorn/>

Överklagandenämnden för högskolan (2020). Informationssida om vilka beslut som kan överklagas. Hämtad 2020-03-10.

Länk: <https://www.onh.se/att-overklaga/beslut-som-kan-overklagas.html>

Övrigt

Almerud, Mikaela (2019). Twitter. Hämtat 2020-02-05.

Länk: <https://twitter.com/Almerud77/status/1194145481426919424>

Kristdemokraterna (2015) *Principprogram*.
Länk: <http://www.kd.nu/principprogram.pdf>

Malmö Yrkehögskolas (2020) *Kvalitetspolicy, version 1.21*. Hämtad 2020-03-10.
Länk: <https://my.se/om-oss/>

Miljöpartiet (2013) *Partiprogram*.
Länk: https://www.mp.se/sites/default/files/miljopartiets_partiprogram_lag_upplöst_2013.pdf

Myndigheten för yrkeshögskolan (2013) *Faktablad: Avskiljande av studerande*. Hämtad: 2020-02-15.
Länk: <https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Informationsmaterial/faktablad-avskiljande-131025.pdf>

Myndigheten för yrkeshögskolan (2019) *Anvisningar för ansökan om att bedriva yrkeshögskoleutbildning*. Diarienummer: MYH 2019/825.
Länk: https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Informationsmaterial/Anvisningar_2019_v2.pdf

Sveriges förenade studentkårer (2010) *Pressmeddelande: Studerandeflytande för alla*. Hämtad 2020-02-15.
Länk: <http://www.mynewsdesk.com/se/pressreleases/studerandeflytande-foer-alla-379514>

Sveriges förenade studentkårer (2016) *Åtterrapporering till fullmäktige om Ykreshögskolestuderande i SFS*. Diarienummer: O410-3/1516.
Länk: https://www.sfs.se/sites/default/files/o410_3_1516_r1_yh_i_sfs_0.pdf

Sveriges förande studentkårer (2017) *SFS Bostadspolitiska ställningstaganden*. Diarienummer: O11-14/1617.

Sveriges förande studentkårer (2019) *Principprogram*. Diarienummer: O11-1/1920.

Sveriges förande studentkårer (2019) *Ställningstagande: En öppen och jämlik högskola för alla*. Diarienummer: O11-2/1920.

Tjänstemännens centralorganisation (2015) *Remissvar: En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap*.
Länk: https://www.tco.se/globalassets/remisser/2015/remissvar-tco_-_u2015-04091-gv_en-starkt-yrkeshogskola---ett-lyft-for-kun....pdf

Vänsterpartiet (2016) *Partiprogram*.
Länk: <https://www.vansterpartiet.se/resursbank/partiprogram/>